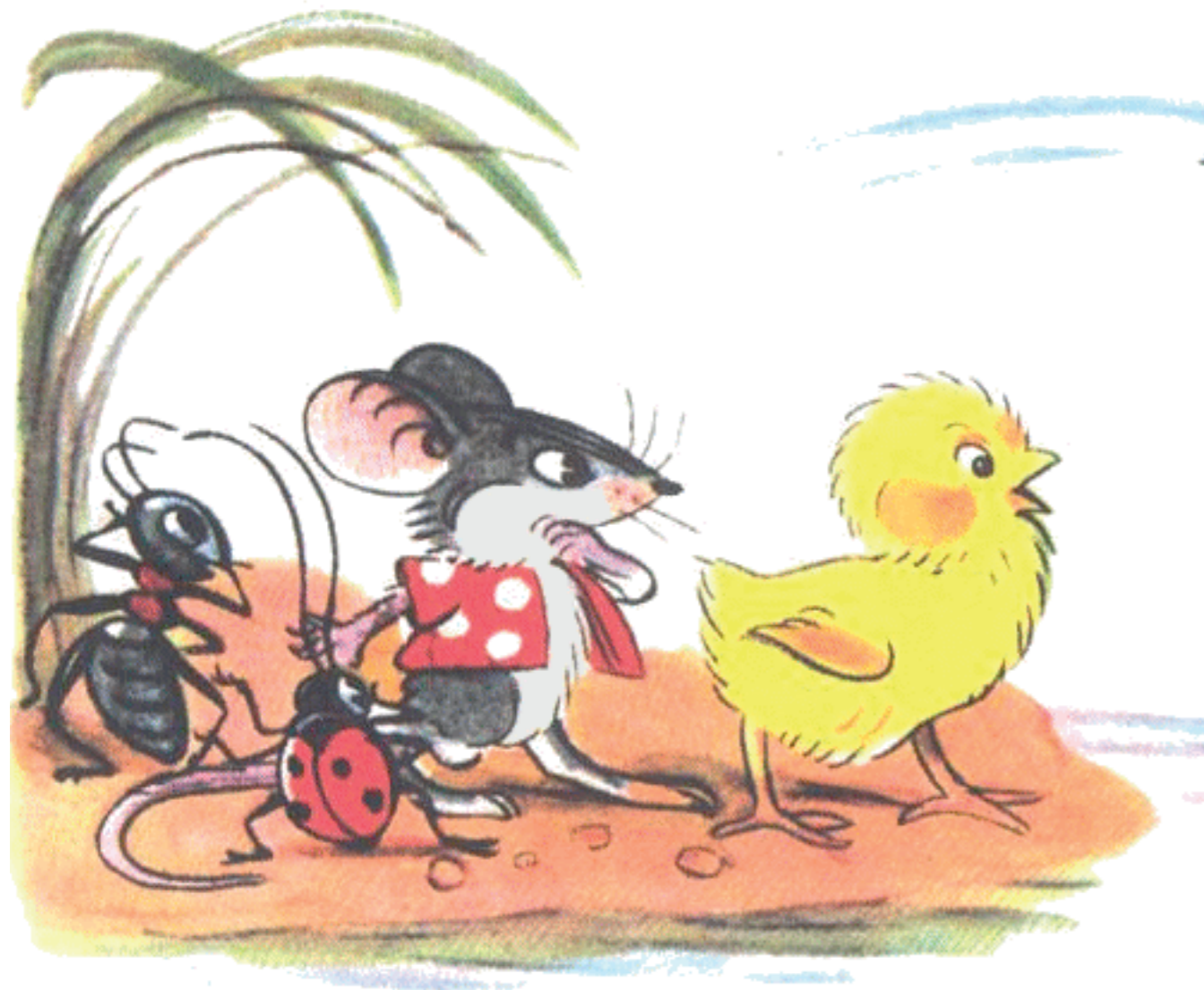

Pomôcka pre interkultúrne vzdelávanie v škole

Lod'ka, Palička pomocníčka E šifica, E rov'lica žutindorica

Rozprávky v slovenskom a rómskom jazyku

Vydavateľ: Štátny pedagogický ústav Bratislava, 2012
Preklad do rómskeho jazyka: Mgr. Anna Koptová
Úlohy k textom vypracovala: Mgr. Libuša Hošťáková
Odborná supervízia a recenzia: PhDr. Jozef Facuna
Grafická a technická úprava: Mgr. Tatiana Fialová, PhDr. Jozef Facuna
Autor textu a ilustrácií: V.G. Sutejev
(Sutejev, V.G. 1994. *Rozprávky o zvieratkách*. Bratislava: Mladé letá, 1994. 139 s. ISBN 80-06-00452-8)

Prosíme používateľov, aby svoje pripomienky posielali na mail: jozef.facuna@statpedu.sk

1. vydanie

Lod'ka

E šifica

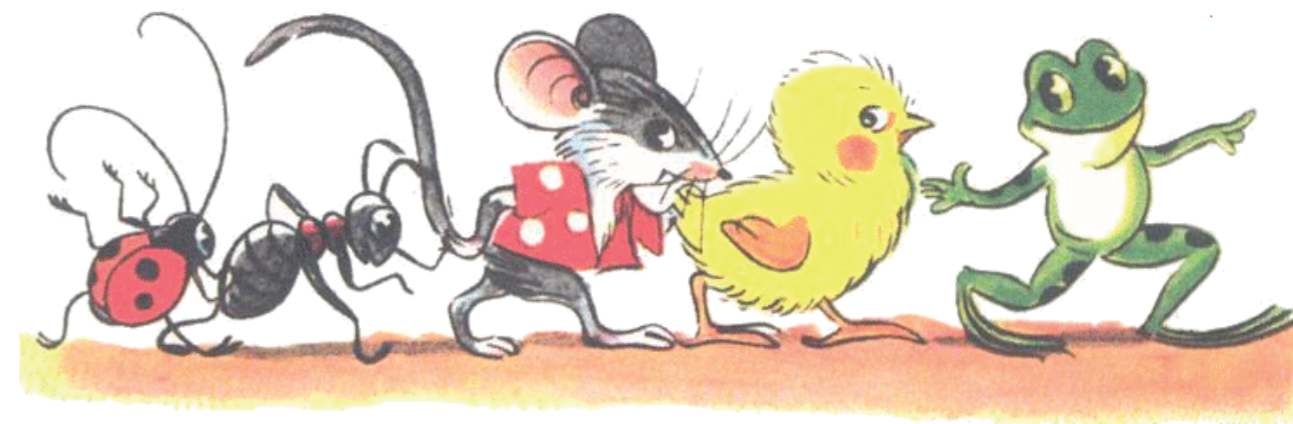
Vybrali sa raz na prechádzku žabiatko,
kuriatko, mýšatko, mravček a chrobáčik.

Prišli k potoku.

„Podme sa okúpať!“ povedalo žabiatko a skočilo
do vody.

„My nevieme plávať“, povedali kuriatko, mýšat-
ko, mravček a chrobáčik.

„Kva - cha - cha!“ zasmialo sa žabiatko.

Jekhvar ile pen te phirel upre-tele žambica,
kachňori, mišocis, mravcocis the kirmoro.

Avle kije len.

„Džas amen te nand'arel!“ phend'as e žambica
u chuč'as andro paňi.

„Amen na džanas te plivinel“, phende e kachňori,
o mišocis, o mravcocis the o kirmoro.

„Kva - cha - cha!“ asand'il'as e žambica.

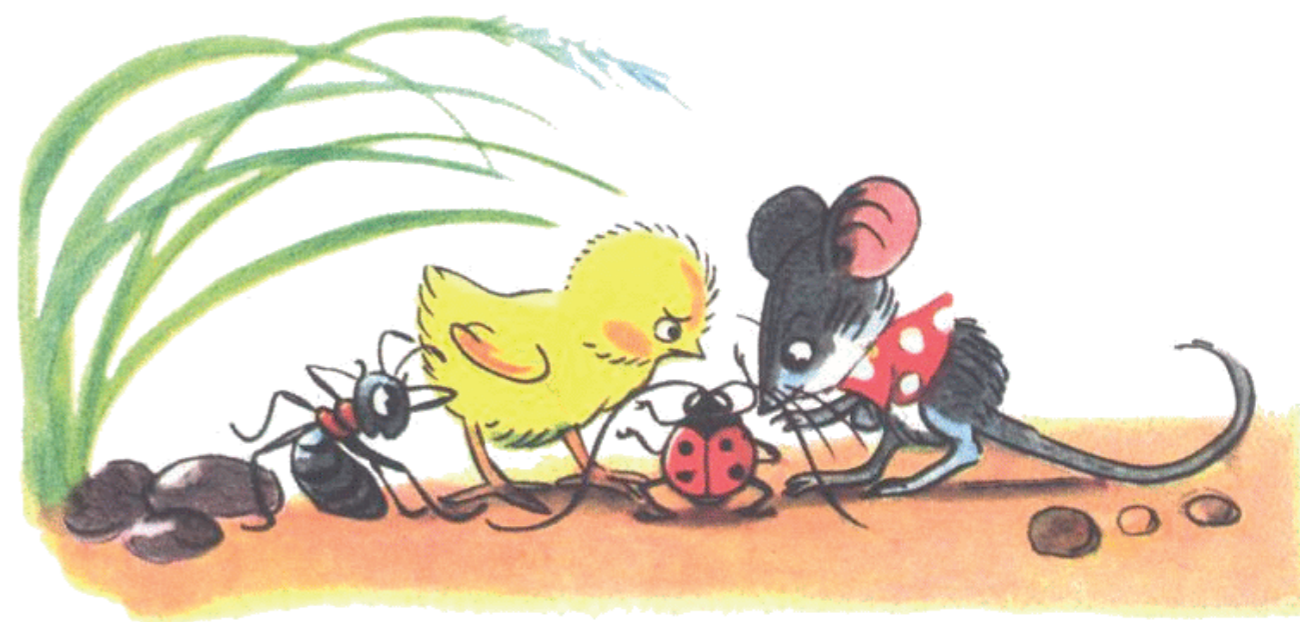
„Na nič nie ste súci!“

A hahotalo sa, len-len, že nepuklo od smiechu.
Kuriatko, mýšatko, mravček a chrobáčik sa urazili.
A začali rozmýšľať.
Rozmýšľali, rozmýšľali, až vymysleli.

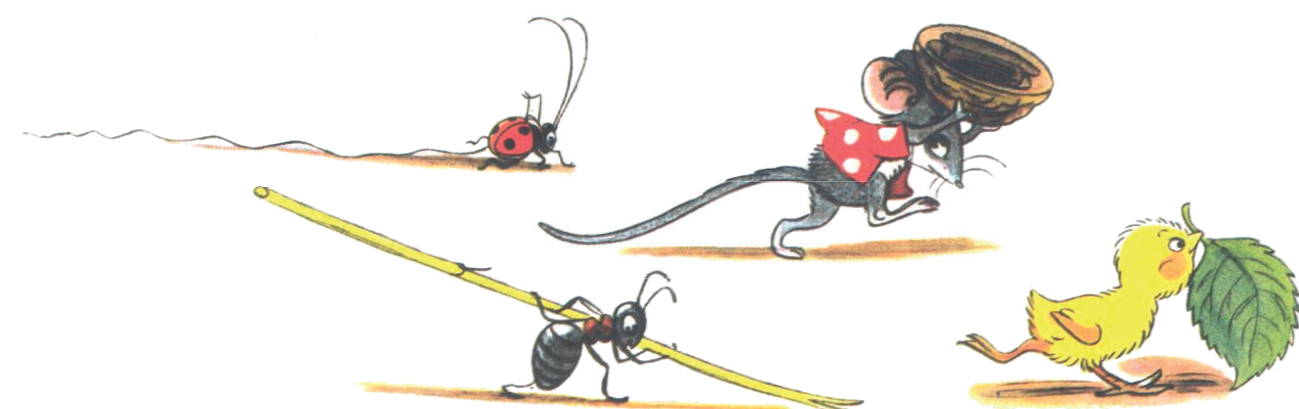

„Na san lače pre ňisoste!“

U hahotinelas, maj-maj na pukind'as asabnastar.
E kachňori, o mišocis, o mravcocis the o kirmoro
pre žambica rušte.
U chudne penge te marel o šero.
Gindinenas, gindinenas džikim na gindinde avri.

Kuriatko prinieslo list.
Mýšatko dovlieklo orechovú škrupinu.
Mravček pritiahol slamku.
A chrobáčik motúz.
Pustili sa do práce.
Slamku zastokli do škrupiny, motúzikom privia-
zali na ňu list a loďka bola hotová.

E kachňori and'as pajtrin.
O mišocis cirdňas škarupica pendečostar.
O mravcocis cirdňas phusoro.
U o kirmoro šeloro.
Chudne pen buťatar.
O phusoro ispindne andre škarupica, šeloreha
phandle kija late o pajtrin u e šifica sas kisitimen.

Posadali si do nej a vydali sa na plavbu.
Žabiatko vykuklo z vody.
Chcelo sa ešte posmievať,
ale loďka už bola ďaleko...
Už by ju nedohonilo!

V priateľstve sa neposmieva.

Bešte andre u mukhle pen pro paňi.
E žambica dikhľas avri le paňestar.
Kamelas mek len te asal avri,
ča e šifca sas imar dur...
Imar la na chudňahas!

O amalipen nane pro asaben.

Úlohy:

1. Prečiarkni zvieratká, ktoré nestavali loďku:

*mýšatko, mačiatko, psík, mravček, kuriatko,
chrobáčik, lastovička*

2. Čo priniesli zvieratká? Spoj správne slová.

<i>kuriatko</i>	<i>slamku</i>
<i>mýšatko</i>	<i>motúz</i>
<i>mravček</i>	<i>list</i>
<i>chrobáčik</i>	<i>orechovú škrupinu</i>

3. Čo postavili zvieratká? Napíš a nakresli.

Buťa:

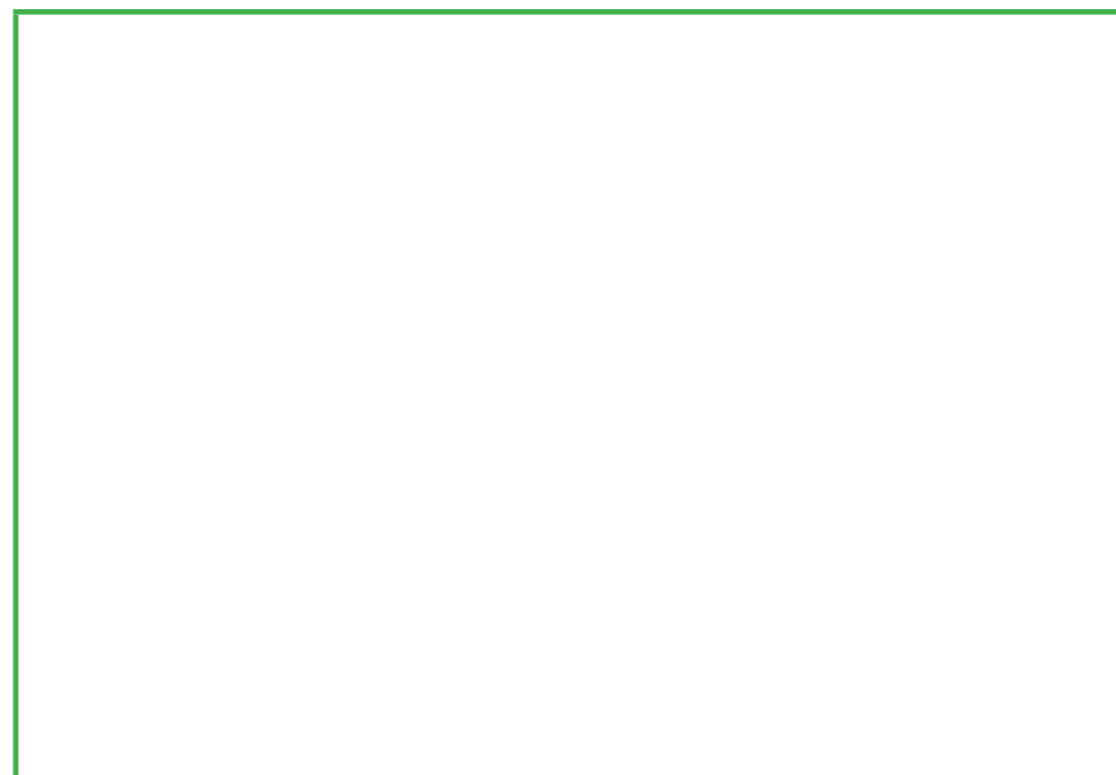
1. Ker linajka perdal o džviri, so na kerenas bufi paš e šifca.

*mišocis, mačkica, rikonoro, mravcocis, kachňori,
kirmoro, lastovka*

2. So ande o džvirora? Phand linajkaha mište lava.

<i>kachňori</i>	<i>phusoro</i>
<i>mišocis</i>	<i>šeloro</i>
<i>mravcocis</i>	<i>pajtrin</i>
<i>kirmoro</i>	<i>škarupica pendechostar</i>

3. So ačhade o džvirora? Irin u maľin.

4. Čo robila žabka? Vyfarbi zelenou farbou rámiky so správnym slovom.

<i>plakala</i>	<i>plávala</i>	<i>utekala</i>
<i>posmievala sa</i>	<i>potápala sa</i>	<i>opaľovala sa</i>

5. Napíš vetu ako zvieratká stavali loďku.

4. So kerelas e žambica? Maľin avri zeleno farbaha o ramiki (avlinora) mište laveha.

<i>rovelas</i>	<i>plivinelas</i>	<i>denašelas</i>
<i>asavelas</i>	<i>bolavelas</i>	<i>ačhelas pro kham</i>

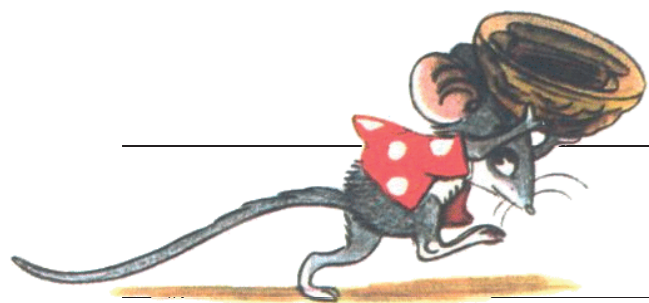
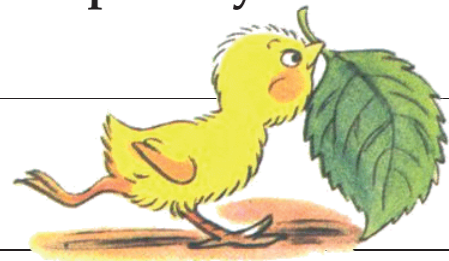
5. Irin phend'i pal oda, sar o džvirora kerenas bufi paš e šifi-ca.

6. Vyznač správnu vetu:

- a) Zvieratká išli na prechádzku do lesa.
- b) Zvieratká išli na prechádzku k potoku.
- c) Zvieratká išli na prechádzku na ihrisko.

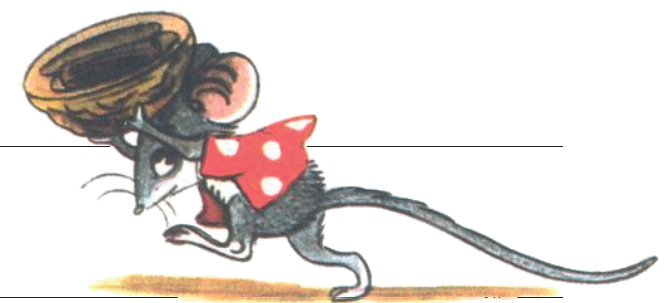
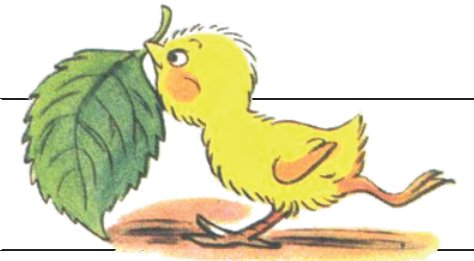
7. Napíš vety o obrázkoch.

6. Sikhav pre mišto phend'i:

- a) O džvirora gele andro veš te phirel penge upre-tele.
- b) O džvirora gele kije len te phirel penge upre-tele.
- c) O džvirora gele pro hriskos te phirel penge upre-tele.

7. Irin phend'a pal o čitre.

Palička pomocníčka

E rovlíca žutindorica

Išiel ježko domov.

Cestou stretol zajaca i pobrali sa spolu.

Dvom cesta rýchlejšie ubieha.

Domov je ďaleko, idú, zhovárajú sa.

Na ceste leží palička. Zajac nepozera pod nohy.

Tu sa potkne, dobreže nespadne.

Džalas o tiviškos khere.

Dromeha pes arakhl'as le šošojiha u dureder džanas jekhetanes.

Dujenge džal o drom sigeder.

O kher hin dur, džan, vakeren.

Pro drom paš'ol rov'lica. O šošoj na dikhel tel o pindre. Thovel o pindro nalačhes, maj na perel.

- *Bodaj ťa*, - zlostne šmaril zajac palicu do poľa.

No ježko ju zdvihol, prehodil cez plece a rozbehol sa za zajacom.

- Načo ti bude ten papek? – čuduje sa zajac.

- To nie je obyčajná palica, - vraví jež - ale **palička pomocníčka**.

Zajac sa iba odfrkol.

- *Bodaj tut*, - choľaha čid'as o šošoj e rovľica pre maľa.

No o tiviškos la hazdňas, čid'as pro phiko u prastand'il'as pal o šošoj.

- Pre soste tuke ada kaštoro? – čudinel pes o šošoj.

- Oda nane ča ajsi rovľica, - phenel o tiviškos - aľe **rovľica žutindorica**.

O šošoj peske ča dudrind'as tel o nakh.

Išli ďalej a prídu k potoku.

Zajac ho bystro preskočil a zavolať ježkovi:

- Hej, pichliačik, zahod' svoj papek, tadiaľto s ním neprejdeš!

Ježko mlčky odstúpil od brehu, rozbehol sa, v behu zapichol palicu do dna a prešvihol sa na druhý breh ako nič.

Zajacovi div oči z jamôk nevypadli.

- Hej, si ty ale skokan!

- Ale, kdeže, - vraví jež, - to mi len **palička pomocníčka všetkopreskočka** pomohla.

Džanas dureder u aven kije len.

O šošoj la šibko prechučľas u vičindľas pro tiviškos: - Hej, kandaloro, čhiv tutar tiro kaštoro, adarig leha na predžaha!

O tiviškos bijo lav geľas čepo dureder le partostar, chudňas te prastal, sar denašelas demaďas e rovlí andre len u čhidľas peha pre dujto sera sar nič.

O šošoj poraďas avri o jakha. - Hej, aľe tu sal lačo chučkerdo! - Ča kaj, - phenel o tiviškos, - oda mange e rovlíca žutindorica sachučindorica žutindľas.

Idú ďalej a prídu k močiaru.

Zajac rezko skáče z jedného ostrovčeka trávy na druhý.

Ježko sa moce vzadu, paličkou nahmatáva pevnú zem.

- Hej, pichliačik, kde si zaostal? Vari tvoj papek...

Nestačil zajac odpovedať, pošmykol sa na trstine a vhuhol až po uši do bahna.

Už-už ho močiar zhltne.

Džan dureder u aven kijo čika-paňa.

O šošoj šibko chučel jekh čaroratar pre aver.

O tiviškos pes mocinel palal, la rovľicaha rodel zoraľi phuv.

- Hej, kandratoro, kaj sal palal? Talam tiro kašto-ro...

O šošoj imar dureder na phend'as nič, šmikňind'as pes pre papura u peľa dži kijo kana andre bari čik. Maj-maj les o čika-paňa chan.

Preliezol jež na ostrovček najbližší k zajacovi a kričí:

- Chyť sa palice! Silnejšie!

Schytil zajac koniec palice.

Jež sa zaprel zo všetkých síl a fučiac vytiahol kamaráta z bahna.

Keď už boli v bezpečí na suchu, vraví zajac ježovi:

- Vďaka ti, ježko, zachránil si ma.

- To nie ja, to **palička pomocníčka zblatavyťahajka!**

Cirdñas pes o tiviškos pro divoro nekardeder kijo šošoj u vičinel:

- Chude tut rovľatar! Zoraleder!

Chudñas pes o šošoj agor rovľatar.

O tiviškos kidñas andal peste savori zor u cirdñas avri le amalos andal o čika.

Sar imar sas pro šuko than, phenel o šošoj le tiviškoske:

- Paľikerav tuke, tiviškona, ratind'al man.

- Oda na me, oda **rovľica žutindorica andaločika avricirdel'orica!**

Išli ďalej a na kraji tmavého lesa uvideli na zemi vtáčatko.

Vypadlo z hniezda a žalostne pišťalo.

Nad ním bezradne krúžili jeho rodičia.

- Pomôžte nám, pomôžte! – čvirikali.

No hniezdo bolo vysoko, nijako doň nedočiahnu, ježe a zajace po stromoch nelozia.

Čo tu robiť?

Džanas dureder u pro agor kale vešestar arakhle pre phuv čirikloro.

Peľas avri andal o kheroro u žaľaha pišťinelas.

Upral leste phage jileha kerekate urňonas leskere dada.

- Žutinen amenge, žutinen! – čvirikinenas.

No o kheroro sas but učes, ňisar andre pen na dochuden, o tiviška the o šošoja pal o rukha na phiren.

So pes adaj del te kerel?

Hútal ježko, hútal a vyhútal:

- Postav sa k stromu! – rozkázal zajacovi.

Zajac sa oprel labkami o kmeň.

Ježko posadil vtáčatko na koniec palice, vyliezol zajacovi na plecيا, nadvihol palicu, tá dosiahla skoro až k hniezdu.

Vtáčatko ešte raz zapišťalo a skočilo do hniezda.

Ej, či sa tatko s mamkou zaradovali!

- Ďakujeme, ďakujeme, _ poletovali nad nimi.

Vraví zajac ježovi: - Chlapík si ty, ježko.

Dobre si to vymyslel! - To nie ja, to **palička pomocníčka dohorazdvíhajka!**

Duminelas o tiviškos, duminelas u dumin-
ďas avri:

- Terďuv kijo rukh! – phend'as o šošoj.

O šošoj kikiďnas o pindrore kijo rukh. O tiviškos
thoďas le čiriklores rovľicake pro agor, cirdňas pes
upre le šošojiske pro phike, hazďnas e rovľica, odi
dochudňas maj kijo kheroro.

O čirikloro mek jekhvar piskind'as u chučľas andro
kheroro. Ej, sarča o dadoro la dajoraha sas lošale!

- Paľikeras, paľikeras, urňonas upral lende. Phe-
nel o šošoj le tiviškoske: - Murš sal tu, tiviškona.

Lačhes ada dumind'al avri! - Oda na me, oda e ro-
vľica žutindorica uprehazduňica!

Vošli do lesa.

Čím idú ďalej, tým je les tmavší, hustejší.

Zajac sa trasie od strachu.

A ježko si ide popredku, palicou krovie rozhrňa.

A tu spoza stromu vlčisko vyskočí, prehradí im cestu a zavrčí:

- Stojte!

Zastali zajac s ježkom.

Vlk sa zalizol, cvakol zubami a vraví:

- Do teba, pichľavec, sa nepúšťam, ale teba, ušiak, zaraz zjem.

Avle andro veš.

So džan dureder, buter hin o veš kaleder, veša pre vešende. O šošoj izdral daratar.

U o tiviškos peske džal anglal, rovľaha o bura pes-tar chanel.

U akor palal o rukh chučel avri baro ruv, thovel pes lenge andro drom u vrčinel:

- Terďon!

Terďile o šošoj le tiviškoha.

O ruv pes čarďas upre, kerďas le dandenca u phenel: - Tutar, kandraloro, man na chudav, ča tut, kanaloro, maj chav.

Zmeravel zajko, kožuch mu obelel ani v zime,
pohnúť sa nevládze.

Akoby mu nohy do zeme vrástli.

Zažmúri oči – teraz ho vlk zhltnie.

No jež sa nenaľakal: zahnal sa z celej sily pretiahol
vlka palicou po chrbte.

Vlk zavyl od bolesti, vyskočil a utekal, ani sa neob-
zrel.

- Ďakujem ti, ježko, že si ma i pred vlkom zachrá-
nil.

- To nie ja, to **palička pomocníčka povlkovomchr-
btevypláčajka**, - odvetil jež.

O šošoj ačiľas sar bar, o poštin leske parňiľas
maj na sar jevende, naši peha čalavel.

Sar leske o čanga te baronas andal e phuv.

Phandel o jakha – akana les o ruv chala.

No o tiviškos na darandíľas: la rovľaha sa zoraha
čhindľas les pal o dumo.

O ruv viskindľas dukhatar, chučľas upre u dena-
šelas, mek pal peste na dikhľas.

- Paľikerav tuke, tiviškona, kaj man the angle o ruv
arakhadľal.

Oda na me, oda e **rovľica žutindorica palruveske-
rodumomardľorica**, - phendľas pale o tiviškos.

Išli ďalej.

Prešli cez les a vyšli na cestu.

No cesta je namáhavá, do kopca stúpa.

Ježko si ťapká vpredu, opiera sa o palicu, no chudák zajac zaostal, ledva prepletá labkami.

Domov je už blízučko, no zajko už nevládze.

- To nič, - vraví ježko, - len sa drž palice.

Chytil zajac koniec palice a ježko ho ťahá hore kopcom.

Hneď sa zajkovi ľahšie kráča.

Džanas dureder.

Avle pro agor vešeske u chudne pen pro drom.

No o drom pharo, džal učes kijo heďos.

O tiviškos peske ťapkinel angle, žutinel peske rovľaha, no čororo o šošoj ačhel palal, ča-ča khuvel le pindrenca.

Khere imar nane dur, no o šošoj imar na birinel.

- Oda nič, - phenel o tiviškos, - ča chude tut rovľatar.

Chudňa o šošoj rovľakero agor u o tiviškos les cir-del upre heďoha.

Maj le šošojiske pes feder phirel.

- *Len pozri*, - vraví ježkovi, - tvoja palička – pomocníčka ma aj teraz z kaše vytiahla.

Tak dovedol ježka domov, kde ho už čakala zajačica so zajačikmi.

Radujú sa spolu a zajko hovorí ježkovi:

- Keby nie tvoja zázračná palička – pomáhajka, nevidel by som viac rodný dom.

Usmial sa ježko a vraví:

- Darujem ti paličku pomocníčku, možno sa ti ešte zíde.

- *Ča dikh*, - phenel le tiviškoske, - tiri rovľica – žutindorica man the akana cirdñas avri andal e žamiška.

Avka andas le tiviškos khere, kaj les imar užarelas e šošojica le šošojenca.

Lošaon jekh avreha u o šošoj phenel le tiviškoske:

- Te na tiri somnakuňi rovľica – žutindorica, na dikhľomas imar buter miro kher.

Asandil'as o tiviškos u phenel:

- Dav tuke e rovľica žutindorica, mek tuke la šaj kampela.

Zajac sa zháčil:

- A ty sa ako bez nej zaobídeš?
 - Len sa neboj, - odvetil ježko,
 - palička sa vždy nájde, a pomocníčka, - poklopal si prstom po čele, - tá je tu.
- Až tu zajko všetko pochopil:
- Dobre si povedal, nie s paličkou, ale s bystrou hlavou a dobrým srdcom prejdeš celý svet.

O šošoj pes čudaľinel:

- U tu bi lakero sar aveha?
 - Ča, ma dara, - phend'as pale o tiviškos,
 - rovľica pes sakovar rakhel u žutindorica, - dur-kind'as peske angušteha pal o čekat, - adi hiňi adaj.
- Ča akor o šošoj savoreske achaliľas:
- Lačhes phend'al, na rovľicaha, ča god'aver šereha the lače jileha phireha upre-tele svetoha.

Úlohy:

1. Dopln vety (vyber slová zo zátvorky):

(vlk, zajkovi, vtáčatko, paličku)

Rozprávka bola o ježkovi a _____

Ježko našiel na ceste _____

Zachránili malé _____

Zajka chcel zjesť zlý _____

2. V slovách sa obrátili písmená. Napíš ich správne:

cajaz _____ klv _____

okžej _____ kičátv _____

akčilap _____ raičom _____

3. Aké mená dal ježko svojej paličke?

Je to palička pomocníčka, všetkopreskočka,

Buta:

1. Pherďar o phend'a (le avri o lava andal e barori):

(ruv, šošoj, čirikloro, rov'ori)

E paramisi sas pal o tiviškos the _____

O tiviškos rakh'as pro drom _____

Arakhade cikno _____

Le šošojis kamelas te chal nalačho _____

2. Andro lava visal'ile o patrina. Irin len mištes:

jošoš _____ vur _____

sokšivit _____ orolkirič _____

irol'vor _____ akič-aňap _____

3. Save nava diňa o tiviškos peskera rov'icake?

Oda hin rov'ori žutindorica, sachučindorica,

4. Spoj slová, ktoré majú opačný význam:

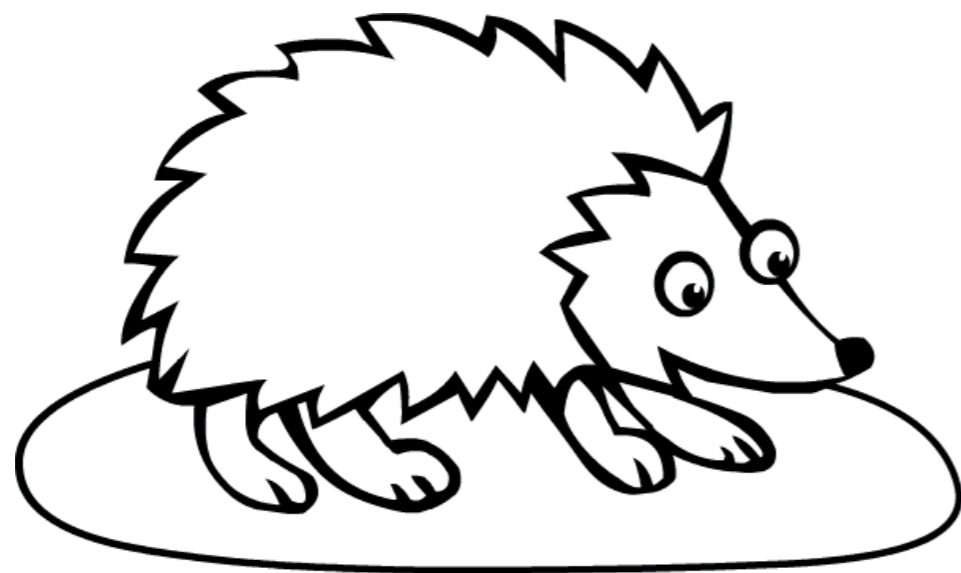
malý *pekný*

dobrý *veľký*

škaredý *nový*

starý *zlý*

Vyfarbi obrázky zvierat:

4. Phand o lava visarde džanlipeneha:

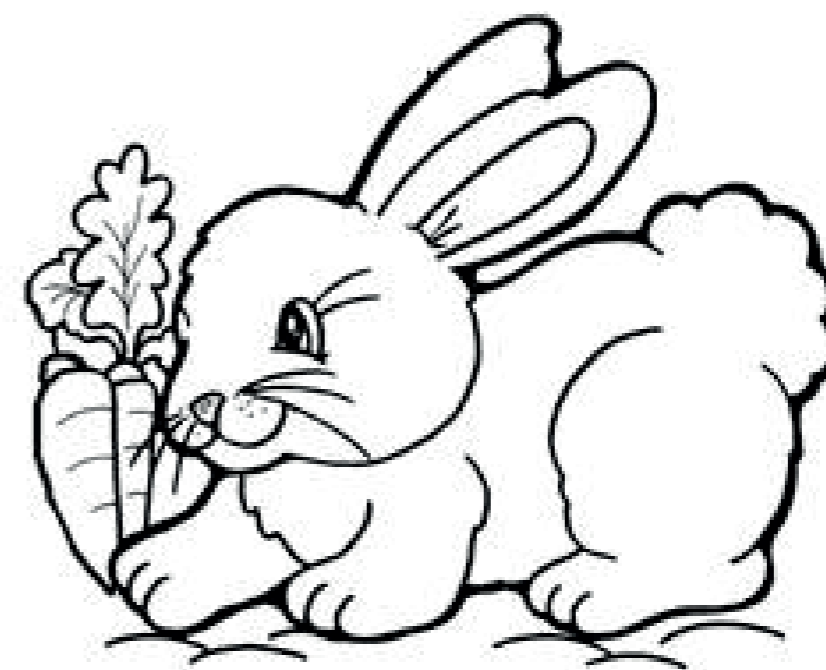
cikno *šukar*

lačho *baro*

džungalo *nevo*

phuro (purano) *nalačo*

Maľin avri o čitre pal o džviri:

Očísluj obrázky podľa toho, ako to bolo v rozprávke.

Irin o ginde kijo čitre avka, sar oda džalas andre paramisi.

